

HARMONY IN PHYSICAL AND PSYCHICAL DEVELOPMENT OF PRE-SCHOOL AGE CHILDREN IN THE DYNAMICS

Dgurynska S.M.

ДИНАМІКА ГАРМОНІЙНОСТІ ФІЗИЧНОГО І ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Р

ДЖУРИНСЬКА С.М.
ДУ "Інститут гігієни та медичної екології ім. О.М. Марзєєва АМНУ", м. Київ

УДК 613.955

ДИНАМИКА ГАРМОНИЧНОСТИ ФИЗИЧЕСКОГО И ПСИХИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА

Джуринская С.М.

В статье описываются особенности гармоничности физического и психического развития детей дошкольного возраста в динамике наблюдения 1998-2005 годов.

Проведенными исследованиями установлена тенденция к увеличению количества детей дошкольного возраста с дисгармоническим психофизическим развитием, обусловленная возрастанием удельного веса детей с преобладанием уровня психического развития над уровнем физического.

Ключові слова: фізичний і психічний розвиток, гармонійність, динаміка, діти дошкільного віку.

езультати наукових досліджень останніх десятиріч свідчать про значне зростання рівня захворюваності дитячого населення країни, погіршення показників соматичного та психічного здоров'я дітей. Зокрема, відзначається суттєве зростання складних системних захворювань, частий перехід гострих захворювань у хронічні форми, збільшення кількості дисгармонійно розвинутих дітей та дітей з проявами нервово-психічних відхилень [1, 2].

Особливостями дошкільного віку є інтенсивне зростання і розвиток організму дітей, морфологічне і функціональне удосконалення його органів і систем, формування особистості дитини та висока чутливість до впливу негативних факторів навколишнього середовища [3]. Ступінь морфофункціональної і психологічної зрілості організму дітей дошкільного віку зумовлює їхній подальший розвиток, стан здоров'я та успішність навчання у школі, тому особливо важливим є своєчасне визначення перших відхилень у фізичному і психічному розвитку дітей цього віку.

Для зростання і розвитку здорової дитини необхідними умовами є гармонійність її фізичного і психічного розвитку. Відповідність фізичному розвитку психічного добре досліджено педіатрами у дітей перших трьох років життя, але аналогічних досліджень серед дітей дошкільного віку провадилося недостатньо [4].

Тому **метою** проведених власних досліджень було визначення особливостей гармонійності фізичного і психічного розвитку дітей дошкільного віку у динаміці за 1998-2005 роки (на прикладі дошкільників м. Києва).

Матеріали та методи. Під спостереженням перебували діти віком 3-6 років, які відвідували дитячі дошкільні заклади м. Києва. Антропометричними обстеженнями було охоплено у 1998 році 986 дітей (496 хлопчиків і 490 дівчаток), 2005 року — 800 дітей (399 хлопчиків і 401 дівчинка), а психологічними — у 1998 році 850 дітей (428 хлопчиків і 422 дівчинки), 2005 року — 720 дітей (355 хлопчиків і 365 дівчаток). Антропометричні показники визначалися за допомогою уніфікованої методики А.Б. Ставицької і Д.І. Арон [5]. Показники психічного розвитку визначалися за власною комплексною методикою бальної оцінки [6], в основу якої покладено основні критерії оцінки психічного розвитку дошкільників (І.Д. Дубинська, Л.Г. Андреева, 1981) [7]:

I. Розвиток другої сигнальної системи (розвиток мови);

II. Пізнавальна діяльність;

III. Соціально-поведінкові реакції.

Отримані дані були статистично опрацьовані з визначенням середніх величин, їхньої похибки, сигмальних відхилень, коефіцієнтів кореляції та регресії, що дозволило розробити сучасні вікові стандарти фізичного розвитку і вперше — стандарти психічного розвитку дітей дошкільного віку.

Результати та обговорення. Для виконання встановленої мети дослідження усі діти 3-6 років були розподілені на групи психофізичного розвитку:

1. Гармонійний психофізичний розвиток, де рівень фізичного розвитку відповідає психічному. Цю групу склали діти, які мали однаковий рівень фізичного і психічного розвитку (високий-високий, середній-середній, низький-низький);

2. Дисгармонійний психофізичний розвиток з перевагою рівня фізичного розвитку. Цю групу склали діти, в яких рівень фізичного розвитку перевищував рівень психічного (високий-середній, високий-низький, середній-низький);

3. Дисгармонійний психофізичний розвиток з перевагою рівня психічного розвитку. До цієї групи віднесені діти, в яких рівень фізичного розвитку був нижчим від рівня психічного розвитку (середній-високий, низький-високий, низький-середній).

Попередній аналіз даних 1998 року дозволив визначити, що у значної кількості ді-

HARMONY IN PHYSICAL AND PSYCHICAL DEVELOPMENT OF PRE-SCHOOL AGE CHILDREN IN THE DYNAMICS

Dgurynska S.M.

The peculiarities of physical and psychical development of pre-school age children in the article in the dynamics of 1998-2005 surveillance are described. A tendency to an increase of the number of pre-school age children with a disharmonical psycho-physical development, rationalized with an increase of the specific gravity of the children with a predominance of the level of psychical development over the level of physical development, was established with fulfilled research.

(табл. 1). Обстеження дошкільників різних вікових груп дозволило встановити, що з віком зростає питома вага дітей з гармонійним психофізичним розвитком (I група). Так, серед 3-річних дітей це

III групи) зменшується у відповідності з віком дітей (табл.1).

Необхідно відзначити, що наведені результати мають чіткі статеві особливості. У першій групі дошкільників з гармонійним психофізичним розвитком питома вага дівчаток у віці 3-5 років перевищує кількість хлопчиків. Однак з віком ці відмінності поступово зникають і у віці 6 років практично відсутні. Друга група характеризується перевагою чисельності хлопчиків в аналогічних вікових інтервалах (3-5 років), але серед 6-річних дітей питома вага дівчаток, навпаки, більша, ніж хлопчиків. Третя група дошкільників характеризується також перевагою у числі хлопчиків, але у вікових інтервалах 4-6 років, тоді як серед 3-річних дітей більшість дівчаток має фізичний розвиток, що відстає від психічного (табл. 1).

Результати аналогічних досліджень 2005 року визначили, що кількість дошкільників з гармонійним психофізичним розвитком зменшується у динаміці спостереження, але недостовірно і становить 40,5% дітей (табл. 2). Питома вага сучасних дошкільників, віднесених до другої групи психофізичного розвитку, також змен-

Таблиця 1
Розподіл дітей дошкільного віку за ступенем відповідності фізичного та психічного розвитку (1998 рік), %

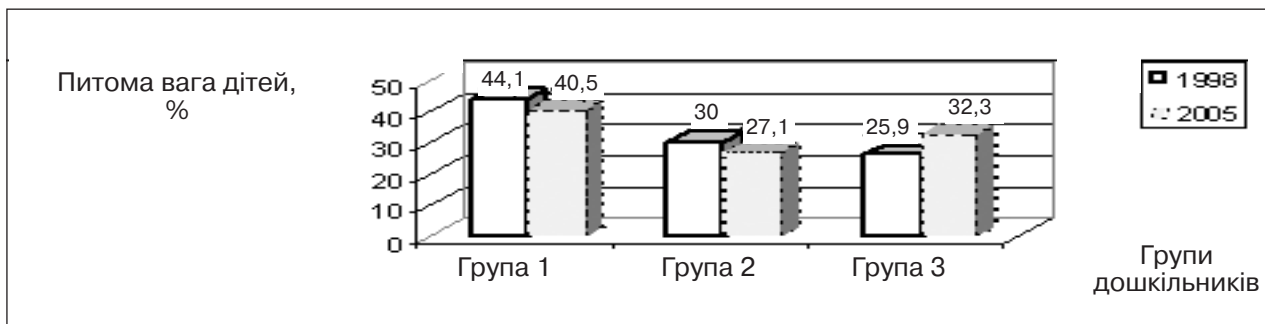
Вік	Стать	Фізичний розвиток відповідає психічному	Фізичний розвиток вищий від психічного	Фізичний розвиток нижчий від психічного
		P±m	P±m	P±m
3	х	20,9±3,0	17,6±2,8	13,9±2,5
	д	21,4±3,0	10,2±2,2	16,0±2,7
4	х	15,7±2,4	16,9±2,4	16,9±2,4
	д	22,5±2,7	15,3±2,3	12,7±2,2
5	х	17,9±2,7	19,5±2,8	12,8±2,4
	д	26,2±3,1	13,3±2,4	10,3±2,2
6	х	25,9±2,9	11,2±2,1	12,5±2,2
	д	25,9±2,9	15,9±2,4	8,6±1,8
Разом		44,1±1,7	30,0±1,6	25,9±1,5

тей дошкільного віку (44,1%) рівні фізичного і психічного розвитку відповідали один одному, у 30,0% дітей рівень фізичного розвитку перевищував рівень психічного, тоді як у 25,9% дошкільників рівень фізичного розвитку був нижчим від рівня психічного

становило 20,9% хлопчиків і 21,4% дівчаток; 4-річних — 15,7% хлопчиків і 22,5% дівчаток; 5-річних — 17,9% хлопчиків і 26,2% дівчаток, 6-річних — однаково: по 25,9%. Напротивагу цьому, питома вага дітей з дисгармонійним психофізичним розвитком (II і

Рисунок 1

Групи дітей дошкільного віку за ступенем відповідності фізичного та психічного розвитку у динаміці 1998-2005 років

($p \leq 0,01$) — 19,5% та 6 років ($p \leq 0,05$) — 20,8%.

Питома вага сучасних дошкільників різних статевих груп з дисгармонійним психофізичним розвитком з перевагою рівня фізичного розвитку (II група) не зазнає суттєвих змін у динаміці спостереження. Тільки у дівчаток 3-х років спостерігається достовірне ($p \leq 0,05$) збільшення кількості дітей — 16,2%.

Кількість дітей дошкільного віку, віднесених до третьої групи психофізичного розвитку з перевагою рівня психічного розвитку над фізичним, достовірно змінюється у переважній більшості статевих груп дітей. Так, у дітей 6 років ($p \leq 0,001$) обох статевих груп і дівчаток 4-5 років відбувається достовірне збільшення кількості дітей даної групи психофізичного розвитку. Винятком є хлопчики 3-х років, питома вага яких достовірно ($p \leq 0,05$) зменшується у динаміці 7 років — 8,4% (табл. 2).

Таким чином, за результатами проведених досліджень з визначення гармонійності психофізичного розвитку дітей дошкільного віку у динаміці спостереження за 1998-

2005 роки можна зробити такі

ВИСНОВКИ:

1 Гармонійний психофізичний розвиток визначено у значної кількості дітей дошкільного віку (1998 р. — 44,1%, 2005 р. — 40,5%);

2. Психофізичний розвиток сучасних дошкільників характеризується тенденцією до збільшення кількості дітей з дисгармонійним психофізичним розвитком (1998 р. — 55,9%, 2005 р. — 59,4%), що зумовлене достовірно ($p \leq 0,001$) підвищенням питомої ваги дітей з перевагою рівня психічного розвитку над рівнем фізичного (1998 р. — 25,9%, 2005 р. — 32,3%), особливо у дівчаток 3-5 років.

ЛІТЕРАТУРА

1. Неділько В.П., Каменська Т.М., Руденко С.А. До питання організації оздоровлення часто хворюючих дітей в умовах школи // Перинатологія та педіатрія. — 2007. — № 2 (30). — С. 101-104.

2. Лук'янова О.М. Проблеми здоров'я здорової дитини та наукові аспекти профілактики його порушень // Мистецтво лікування. — 2005. — № 2. — С. 6-15.

3. Башинова С.Н., Матвеева М.Г. Особенности поведения психосоматически ослабленных детей в условиях дошкольного образовательного учреждения // Профессиональное гигиеническое обучение. Формирование здорового образа жизни детей, подростков и молодежи: Матер. Всерос. науч.-практ. конф. — М., 2006. — 147 с.

4. Майданник В.Г., Дадакіна М.А. Фізичний та психічний розвиток дітей. — К.: УДМУ, 1993. — 104 с.

5. Ставицкая А.Б., Арон Д.И. Методика исследования физического развития детей и подростков. — М.: Медгиз, 1959. — 75 с.

6. Оцінка фізичного та психічного розвитку дітей дошкільного віку / Н.С. Полька, М.Ю. Антомонов, С.М. Джурина та ін. — К., 2007. — 30 с.

7. Дубинская И.Д., Андреева Л.Г. Изучение психического развития детей дошкольного возраста // Психологические исследования в гигиене детей и подростков: Сб. науч. труд. — М., 1981. — С. 46-51.

шується до 27,1%, тоді як чисельність дітей у третій групі, де рівень фізичного розвитку відставав від рівня психічного, достовірно ($p \leq 0,001$) зростає у динаміці 1998-2005 років і становить 32,3% дошкільників (рис. 1).

Необхідно відзначити, що достовірні зміни кількості сучасних дошкільників з гармонійним психофізичним розвитком спостерігаються тільки в окремих статевих групах дітей (табл. 2). Це діти 4-х років, де кількість хлопчиків достовірно зростає ($p \leq 0,05$) і становить 21,7%, тоді як питома вага дівчаток цього віку достовірно ($p \leq 0,05$) зменшується до 17,4%. Разом з цим, достовірно зменшується кількість дівчаток 5 років

Таблиця 2

Розподіл дітей дошкільного віку за ступенем відповідності фізичного та психічного розвитку (2005 рік), %

Вік	Стать	Фізичний розвиток відповідає психічному	Фізичний розвиток вищий від психічного	Фізичний розвиток нижчий від психічного
		P±m	P±m	P±m
3	х	20,2±3,2	14,9±2,9	8,4±2,2* t=2,50, p≤0,05
	д	23,4±3,4	16,2±3,0* t=2,50, p≤0,05	16,9±3,0
4	х	21,7±3,0* t=2,60, p≤0,05	13,6±2,5	15,2±2,6
	д	17,4±2,8* t=2,22, p≤0,05	14,7±2,6	17,4±2,8* t=2,14, p≤0,05
5	х	17,8±2,8	16,2±2,7	15,2±2,6
	д	19,5±2,9* t=2,79, p≤0,01	13,5±2,5	17,8±2,8* t=3,41, p≤0,001
6	х	21,8±2,9	10,7±2,2	20,3±2,9* t=3,55, p≤0,001
	д	20,8±2,9* t=2,12, p≤0,05	9,6±2,1* t=3,00, p≤0,01	16,8±2,7* t=3,90, p≤0,001
Разом		40,5±1,8	27,1±1,7	32,3±1,7* t=3,55, p≤0,001

Примітка: * — зміни питомої ваги дітей дошкільного віку вірогідні у динаміці 1998-2005 років.